

Семінар № 1.

Використання податкових пільг роботодавцями, що здійснюють пенсійні внески на користь працівників

Приклад № 1.

Варіант А. Уявімо собі прогресивного роботодавця, який вивчив закон „Про недержавне пенсійне забезпечення” і вирішив створити свій корпоративний пенсійний фонд. Порадившись з трудовим колективом, він вирішив здійснювати пенсійні внески на користь всіх своїх працівників на рівні, максимально можливо для отримання податкових пільг – 15% від заробітної плати кожного працівника. Подивимось, як зміниться у цьому разі обсяг податків, які мають сплатити фізичні особи - працівники такого роботодавця та юридична особа-роботодавець.

1.1. Оподаткування юридичної особи – роботодавця, який здійснює внески на користь своїх працівників

Роботодавець – юридична особа „Наш шлях” сплачує пенсійні внески на користь свого працівника Андрія Бідного на рівні 15% від його заробітної плати. Зарплата становить 600 грн. на місяць. Тобто пенсійні внески на користь працівника становлять 90 грн. на місяць. У цьому випадку, відповідно до пп. 5.6.2 ст. 5 Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств”, роботодавець збільшить свої валові витрати на суму сплачених пенсійних внесків – 90 грн. на користь Андрія Бідного. Отже, оподатковуваний дохід у юридичної особи не збільшиться, а навіть зменшиться на розмір сплачених пенсійних внесків, внаслідок чого зменшиться і податок на прибуток юридичної особи.

Обсяг фонду оплати праці юридичної особи теж не збільшиться, оскільки внески підприємств згідно з договорами добровільного пенсійного страхування працівників і членів їхніх сімей не належать до фонду оплати праці (п.3.5 Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Держкомстату України від 13.01.2004 р. № 5). Тому не збільшаться і обсяги відрахувань, які нараховуються на фонд оплати праці (відрахування до Пенсійного фонду України та інших фондів соціального страхування).

1.2. Оподаткування фізичної особи – працівника, на користь якого роботодавець здійснює внески до НПФ

Відповідно до пп. 4.2.4 ст. 4 Закону України “Про податок з доходів фізичних осіб” пенсійні внески на користь Андрія Бідного не зараховуються до його оподаткованого доходу. Тому розмір податку на його доходи не збільшиться.

Варіант Б. Порівняємо **Варіант А** з випадком, коли роботодавець просто підвищить заробітну плату працівнику А. Бідному на таку ж суму – на 90 грн. У цьому випадку:

1) сума підвищення заробітної плати буде зарахована до валових витрат юридичної особи;

2) обсяг фонду оплати праці у юридичної особи збільшиться на 90 грн. Внаслідок цього відрахування до Пенсійного фонду, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності збільшаться на 36 грн. (90 x 40%), а саме:

- сума додаткових внесків до Пенсійного фонду дорівнює:
 $90 \times 32\% = 28,8$ грн.
- сума додаткових внесків на соціальне страхування на випадок безробіття дорівнює:
 $90 \times 1,9\% = 1,71$ грн.
- сума додаткових внесків на соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності дорівнює:
 $90 \times 2,9\% = 2,61$ грн.

- сума додаткових внесків на соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві дорівнює:
 $90 \times 3,2\%$ (умовно*) = 2,88 грн.
 * – страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання встановлюються залежно від класів професійного ризику виробництва і галузей економіки

3) працівник А. Бідний отримає більший оподатковуваний дохід – на 90 грн. на місяць (сума підвищення зарплати). Також збільшаться його відрахування до фондів соціального страхування на суму 3,15 грн. ($90 \times 3,5\%$), а саме:

- сума додаткових внесків до Пенсійного фонду дорівнює:
 $90 \times 2\% = 1,8$ грн.
- сума додаткових внесків на соціальне страхування на випадок безробіття дорівнює:
 $90 \times 0,5\% = 0,45$ грн.
- сума додаткових внесків на соціальне страхування з тимчасової втрати працездатності дорівнює:
 $90 \times 1\% = 0,9$ грн.

Розмір податку з заробітної плати А. Бідного збільшиться на 11,29 грн.
 $[(90 - 1,8 - 0,45 - 0,9) \times 13\%]$

Отже, як бачимо, при **Варіанті Б** і роботодавець, і працівник сплатять більше податків і обов’язкових соціальних платежів, ніж при **Варіанті А**, коли роботодавець сплатить на користь працівника пенсійні внески до НПФ у такому ж самому розмірі, яким було підвищення зарплати (див. таблицю).

Розмір податків та обов’язкових соціальних платежів	
Варіант А: сплата роботодавцем внесків на користь працівника до НПФ на суму 90 грн./міс.	Варіант Б: підвищення зарплати працівника на суму 90 грн./міс.
Для роботодавця - юридичної особи: 1. Валові витрати юридичної особи збільшаться на 90 грн./міс. (суму внесків до НПФ). 2. Оподатковуваний прибуток юридичної особи зменшиться на 90 грн./міс. Тому розмір податку на прибуток юридичної особи зменшиться на $90 \times 25\% = 22,5$ грн. В результаті чистий прибуток юридичної особи зменшиться на 67,5 грн./міс. (90 – 22,5).	Для роботодавця - юридичної особи: 1. Валові витрати юридичної особи збільшаться на 126 грн./міс., а саме: 1) на суму підвищеної зарплати 90 грн.; 2) на суму відрахувань до фондів соціального страхування 36 грн. [$90 \times 40\%$(умовно)]. 2. Оподатковуваний прибуток юридичної особи зменшиться на 126 грн./міс. Тому розмір податку на прибуток юридичної особи зменшиться на $126 \times 25\% = 31,5$ грн. В результаті чистий прибуток юридичної особи зменшиться на 94,5 грн./міс. (126 – 31,5).
Для працівника: 1. Розмір відрахувань працівника до фондів соціального страхування не зміниться. 2. Розмір податку з зарплати працівника не зміниться. Отже, працівник отримає на свою користь 90 грн./міс. у вигляді внесків до НПФ (повний обсяг суми, сплаченої роботодавцем)	Для працівника: 1. Розмір відрахувань працівника до фондів соціального страхування збільшиться на суму 3,15 грн./міс. ($90 \times 3,5\%$). 2. Розмір податку з зарплати працівника збільшиться на 11,29 грн./міс. $[(90 - 1,8 - 0,45 - 0,9) \times 13\%]$ Отже, працівник отримає “чистий дохід” у розмірі 75,56 грн./міс. (90 – 3,15 – 11,29) з 90 грн., сплачених роботодавцем

Приклад № 2. Прогресивний роботодавець „Наш шлях” продовжує здійснювати внески до недержавного пенсійного фонду на користь свого працівника Андрія Бідного на рівні, максимально можливому для отримання пільг – 15% зарплати цього працівника. Згодом, довіра працівника до цього НПФ так виросла, що він вирішив здійснювати самостійні пенсійні відрахування до цього ж НПФ – додатково до тих внесків, які сплачує на його користь роботодавець. Андрій Бідний вирішив платити на свою користь 30 грн. щомісячно. Подивимось, як зміниться у цьому разі обсяг податків, які мають сплатити працівник Андрій Бідний та юридична особа – його роботодавець.

2.1. Оподаткування юридичної особи – роботодавця, який здійснює внески на користь своїх працівників

Оподаткування роботодавця буде таким же, як і в прикладі № 1, тому що рішення працівника здійснювати додаткові пенсійні відрахування на власну користь до НПФ ніяк не впливає на розрахунки обсягу фонду оплати праці роботодавця, його валових витрат і доходів. Отже, розмір сплачуваних ним податків не зміниться.

2.2. Оподаткування фізичної особи – працівника, на користь якого роботодавець здійснює внески до НПФ

Тепер пенсійні внески до НПФ на користь Андрія Бідного сплачує не тільки його роботодавець на рівні 15% від заробітної плати працівника, але й сам працівник на рівні 30 грн. У цьому випадку відповідно до пп. 5.3.5 ст. 5 Закону України “Про податок з доходів фізичних осіб” пріоритет використання пільг має роботодавець. Оскільки роботодавець сплачує пенсійні внески у максимально допустимому розмірі (15% від зарплати працівника), то працівник не отримує податкову пільгу, а сплачує пенсійні внески за рахунок свого чистого доходу.

Отже, розмір оподаткованого місячного доходу працівника Андрія Бідного не зменшиться, а залишиться на такому ж рівні, як і раніше.

Приклад № 3. Прогресивний роботодавець „Наш шлях”, порадившись з трудовим колективом, прийняв рішення про зменшення розміру додаткових пенсійних відрахувань до НПФ з 15% до 10% від зарплати працівників. А працівник Андрій Бідний вирішив продовжувати сплачувати додаткові пенсійні відрахування до НПФ за власні кошти. Але для того, щоб мінімізувати свої податки, пішов порадитись з юристом щодо розміру відрахувань, які йому вигідно робити.

Юрист розповів Андрію Бідному, що відповідно до пп. 5.3.5 ст. 5 Закону України “Про податок з доходів фізичних осіб” А. Бідний має право на пільгу, якщо його внески не перевищують суми, яка дорівнює сумі місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 грн. Розмір внесків, на які поширюється податкова пільга, становить 570 грн. на місяць, виходячи з прожиткового мінімуму для працездатної особи 409 грн., встановленого Законом України “Про Державний бюджет України на 2005 рік”. Але враховуючи те, що його роботодавець вже здійснює внески на користь А. Бідного у розмірі 10% від зарплати (що дорівнює 60 грн.), податкова пільга, якою може скористатися А. Бідний, дорівнює 510 грн. Тому Андрій вирішив сплачувати на власну користь до НПФ 30 грн., що не перевищує 510 грн.

Юрист також розповів А. Бідному, що свою податкову пільгу у зв’язку із сплатою пенсійних внесків до НПФ він може використати через механізм податкового кредиту. Цей механізм полягає у наступному:

- 1) спочатку А. Бідний отримує свою зарплату та сплачує пенсійні внески у розмірі 30 грн. (фактично після сплати в повному обсязі податку з доходів фізичних осіб);
- 2) сума сплачених пенсійних внесків відноситься на податковий кредит А. Бідного;
- 3) в кінці року А. Бідний заповнює податкову декларацію, в якій вказує суму податкового кредиту (сумує всі внески до НПФ за весь рік);

4) А. Бідний має право на повернення переплачених податків на суму податкового кредиту у розмірі $30 \times 13 / 87 = 4,48$ грн. у розрахунку за місяць. Згідно з п 4.5 Інструкції про податковий кредит (наказ ДПА України від 22.09.2003 р. № 442) сума коштів, яка підлягає поверненню платнику податку, зараховується на його банківський рахунок, відкритий у будь-якому комерційному банку, або надсилається поштовим переказом на адресу, визначену у декларації протягом 60 календарних днів від дня отримання такої декларації.

Окрім того, юрист розповів про умови, коли пенсійні внески на користь А. Бідного підлягають оподаткуванню:

1) при відрахуванні роботодавцем до НПФ більше ніж 15% від його зарплати. Наприклад, при розмірі пенсійних внесків 20%, перевищення 5% зарплати включається до його місячного оподаткованого доходу;

2) у разі перевищення суми пенсійних внесків на користь учасника НПФ розміру, який дорівнює сумі місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, діючого на 1 січня звітного податкового року, помноженій на 1,4 та округленій до найближчих 10 грн. у розрахунку за такий місяць за сукупністю всіх таких внесків. У 2005 р. ця сума становить 570 грн. на місяць.

Проілюструємо наведені приклади в таблиці:

№	Зарплата нарахована, грн.	Пенсійні внески до НПФ, грн./міс.	Працівник А. Бідний			Юридична особа – роботодавець		
			Податковий кредит, грн.	Оподатковуваний дохід, грн.	Податок з доходів фізичних осіб, грн.	Валові витрати, грн./міс.	Оподатковуваний прибуток, грн./міс.	Податок на прибуток, грн.
1	600	Роботодавець $600 \times 15\% = 90$ грн. Працівник 0 грн. <i>(разом 90 грн.)</i>	не змінюється*	не змінюється*	не змінюється*	збільшилися на 90 грн.	зменшився на 90 грн.	зменшився на $90 \times 25\% = 22,5$ грн.
2	600	Роботодавець $600 \times 15\% = 90$ грн. Працівник 30 грн. <i>(разом 120 грн.)</i>	не змінився	не змінився	не змінився	збільшилися на 90 грн.	зменшився на 90 грн.	зменшився на $90 \times 25\% = 22,5$ грн.
3	600	Роботодавець $600 \times 10\% = 60$ грн. Працівник 30 грн. <i>(разом 90 грн.)</i>	збільшився на 30 грн.	зменшиться на суму податкового кредиту 30 грн.	зменшиться на 4,48 грн. у розрахунку за місяць	збільшилися на 60 грн.	зменшився на 60 грн.	зменшився на $60 \times 25\% = 15$ грн.

* Тобто залишається на тому ж рівні, що був до початку відрахувань до НПФ.